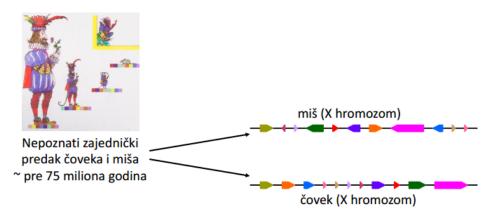
Bioinformatics chapter 6

May 2018

1 Transformacija čoveka u miša

Koji blokovi genoma su slični i kako da ih nađemo?

Kakav bi bio evolucioni scenario za transformisanje jednog genoma u drugi?

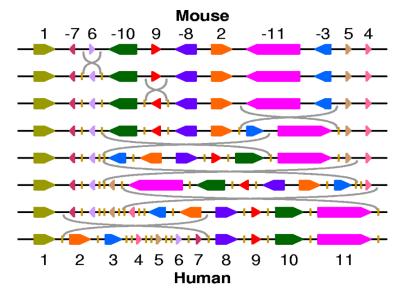

Slika 1: X hromozom miša i čoveka

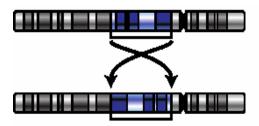
Kada je Šarl Pero opisao transformaciju čoveka u miša u delu "Mačak u čizmama", jedva je mogao očekivati da će 3 veka kasnije istraživanje pokazati da su ljudski i mišiji genom iznenađujuće slični.

Zapravo, ako bismo isekli 23 ljudska hromozoma na 280 delova i pomerali ove fragmente DNK, a zatim zalepili delove zajedno u novom redosledu, formiralo bi se 20 mišijih hromozoma. Međutim, evolucija nije koristila samo operaciju "cut and-paste", već manju promenu poznatu kao **preuređenje genoma**, što će biti naš fokus u ovom poglavlju.

Blokovi sintenije

Slika 2: Blokovi sintenije

Slika 3: Blokovi sintenije

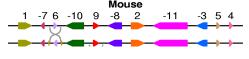
Svaki od jedanaest obojenih segmenata na slici predstavlja blok sličnih gena i naziva se **blok sintenije**. U nastavku će biti objašnjeno kako se izgrađuju blokovi sintenije i šta označavaju levi i desni pravac blokova.

Slika 2 prikazuje niz 7 promena koje transformišu mišiji X hromozom u ljudski X hromozom. Nažalost, ovaj niz od 7 promena predstavlja samo jedan od 1.070 različitih scenarija od 7 promena koji transformišu X hromozom miša u X hromozom čoveka.

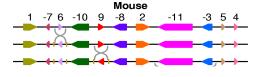
Možemo li pretvoriti X hromozom miša u ljudski X hromozom koristeći samo šest promena?

Bez obzira na to koliko promena razdvaja mišije i ljudske X hromozome, promene moraju biti retki genomski događaji. Zapravo, obično preuređeni genomi uzrokuju smrt ili sterilnost mutiranog organizma, čime se sprečava prenošenje preuređenja na narednu generaciju. Međutim, mali deo preuređenja genoma moze imati pozitivan efekat na preživljavanje i propagirati se kroz vrstu kao rezultat prirodne selekcije. Kada stanovništvo postane izolovano od ostatka njene vrste dovoljno dugo, preuređenja mogu čak stvoriti i novu vrstu.

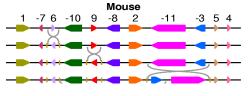
Promenu mozemo zamisliti kao prekid genoma sa obe strane hromozomskog intervala, pomeranje intervala, a zatim lepljenje rezultujućih segmenata u novom redosledu.

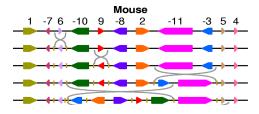
Slika 4: Promena 1

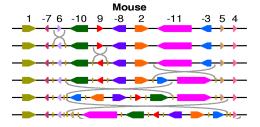
Slika 5: Promena 2

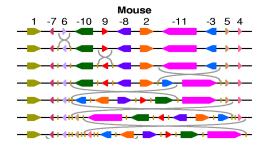
Slika 6: Promena 3

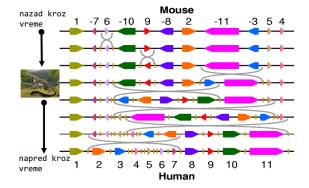
Slika 7: Promena 4

Slika 8: Promena 5

Slika 9: Promena 6

Slika 10: Završena transformacija

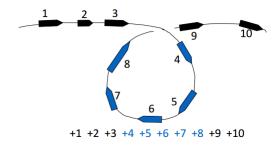
Slika 10 predstavlja transformaciju mišijeg X hromozoma u ljudski X hromozom sa sedam promena. Svaki sinteni blok je jedinstveno obojen i označen celim brojem između 1 i 11. Pozitivni ili negativni znak svakog celog broja ukazuje na smer sintenog bloka (pokazivanje desno ili levo, respektivno). Dva kratka vertikalna segmenta obeležavaju krajnje tačke obrnutog intervala u svakom preokretu.

Pretpostavimo da je evolucijski scenario tačan i recimo peti sinteni blok od vrha predstavlja uređenje hromozoma pretka. Zatim su se desile prve četiri promene na evolucionom putu od miša do zajedničkog pretka, a poslednje tri promene su se desile na evolucionom putu od zajedničkog pretka ka coveku.

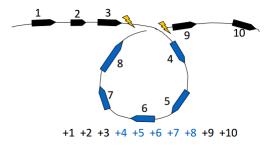
2 Sortiranje po promenama

Glavni problem je, kao sto je pomenuto u uvodu, nalaženje minimalnog broja promena koje omogućavaju transformaciju X hromozona miša u X hromozom čoveka.

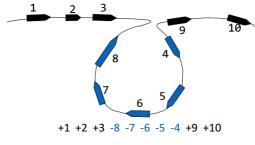
Možemo posmatrati niz blokova sintenije numerisanih kao na slici 11.

Slika 11: Blokovi sintenije

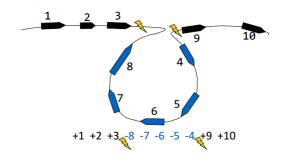

Slika 12

Slika 13

Nakon izvršene promene, dobijamo preuređen niz blokova sintenije u genomu.

Slika 14: 2 tačke prekida

Promene u genomu su dovele do stvaranja dve tačke prekida koje predstavljaju poremećaj u redosledu gena u genomu (Slika 14).

Posmatraćemo 2 scenarija sa različitim brojem promena.

Step 0:	2	-4	-3	5	-8	-7	-6	1
Step 1:	2	3	4	5	-8	-7	-6	1
Step 2:	2	3	4	5	6	7	8	1
Step 3:	2	3	4	5	6	7	8	-1
Step 4:	-8	-7	-6	-5	-4	-3	-2	-1
Step 5:	1	2	3	4	5	6	7	8

Slika 15: Scenario sa 5 promena

Step 0:	2	-4	-3	5	-8	-7	-6	1
Step 1:	2	3	4	5	-8	-7	-6	1
Step 2:	-5	-4	-3	-2	-8	-7	-6	1
Step 3:	-5	-4	-3	-2	-1	6	7	8
Step 4:	1	2	3	4	5	6	7	8

Slika 16: Scenario sa 4 promene

Definicija 1. Rastojanje premutacija je najmanji broj promena potrebnih za transformisanje jedne premutacije u drugu.

Naredni problem koji posmatramo je **problem sortiranja po promenama** koji predstavlja izračunavanje rastojanja između date permutacije i identične permutacije $(+1 + 2 \dots + n)$

Ulaz: permutacija P

Izlaz: rastojanje između permutacije P i identične permutacije

Pohlepno sortiranje po promenama

Prva aproksimacija rastojanja između 2 permutacije je **pohlepno** sortiranje po promenama.

```
(+1 -7 +6 -10 +9 -8 +2 -11 -3 +5 +4)

(+1 -2 +8 -9 +10 -6 +7 -11 -3 +5 +4)

(+1 +2 +8 -9 +10 -6 +7 -11 -3 +5 +4)

(+1 +2 +3 +11 -7 +6 -10 +9 -8 +5 +4)

(+1 +2 +3 -4 -5 +8 -9 +10 -6 +7 -11)

(+1 +2 +3 +4 -5 +8 -9 +10 -6 +7 -11)

(+1 +2 +3 +4 +5 +8 -9 +10 -6 +7 -11)

(+1 +2 +3 +4 +5 +6 -10 +9 -8 +7 -11)

(+1 +2 +3 +4 +5 +6 -10 +9 -8 +7 -11)

(+1 +2 +3 +4 +5 +6 -7 +8 -9 +10 -11)

(+1 +2 +3 +4 +5 +6 +7 +8 -9 +10 -11)

(+1 +2 +3 +4 +5 +6 +7 +8 +9 +10 -11)

(+1 +2 +3 +4 +5 +6 +7 +8 +9 +10 -11)
```

Slika 17: Pohlepno sortiranje

Prvi korak je da se izvrši promena koji postavlja +1 na pravo mesto (na prvu poziciju), a zatim slede promene koji postavljaju +2 na drugu poziciju, i tako dalje. Na primer, element 1 je već na pravom mestu i ima ispravan znak (+) u X hromozomu miša, ali element 2 nije na ispravnom položaju. Element 1 možemo zadržati fiksiran i premestiti element 2 na pravi položaj jednom promenom. Još jedna promena je potrebna da bi element 2 imao ispravan znak.

Daljim iteriranjem postupka dovodimo sve veće elemente na njihove ispravne pozicije.

Definicija 2. Element k u permutaciji $P = (p_1, p_2, ..., p_n)$ je sortiran, ako je $p_k = k$, a u suprotnom je nesortiran.

Definicija 3. Permutacija P je **k-sortirana**, ako je prvih k-1 elemenata sortirano, a k-ti element nesortiran.

Sledeći primer pokazuje da je pohlepno sortiranje loša aproksimacija rastojanja između dve permutacije.

```
(-6 +1 +2 +3 +4 +5)

(-1 +6 +2 +3 +4 +5) step 1

(+1 +6 +2 +3 +4 +5) step 2

(+1 -2 -6 +3 +4 +5) step 3

(+1 +2 -6 +3 +4 +5) step 4

...

(+1 +2 +3 +4 + -6 +5) step 9

(+1 +2 +3 +4 + -5 +6) step 10

(+1 +2 +3 +4 + +5 +6)
```

Slika 18: Pohlepno sortiranje

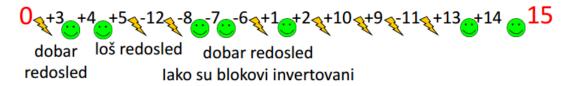
```
(-6 +1 +2 +3 +4 +5)
(-5 -4 -3 -2 -1 +6)
(+1 +2 +3 +4 +5 +6)
```

Slika 19: Kraći način

3 Teorema o prekidnoj tački

Uočimo da su uzastopni elementi (npr. (+12 +13)) poželjni, jer se javljaju u istom redosledu kao i u identičnoj permutaciji. Takodje, i (-11 -10) su poželjni, jer se mogu inverzijom postaviti u pravi redosled. Ova dva para elemenata imaju zajedničku osobinu da je drugi element za 1 veci od prvog. Stoga, definišemo pojam suseda.

Definicija 4. (p_i, p_{i+1}) u permutaciji $P = (p_1, p_2, ..., p_n)$ predstavljaju **susede**, ako je $p_{i+1} - p_i = 1$, a u suprotnom čine **prekid**.

Slika 20: Susedi i prekidi

Važi:

$$adjacencies(P) + breakpoints(P) = |P| + 1$$

Sortiranje po promenama eliminacijom prekidnih tacaka

breakpoints(P)

Koliko prekidnih tačaka može biti eliminisano u jednoj promeni?

Teorema o prekidnoj tački

rastojanje između permutacija $\geq breakpoints(P)/2$

- Nema garancije da će svaka promena eliminisati 2 prekidne tačke (step 2)
- Najveći broj promena bi bio za permutaciju $(+n + (n 1) \dots + 1)$ i iznosi n+1 (gornja granica)
- Donja granica: (n + 1)/2

Velika razlika između donje i gornje granice nam sugeriše da moramo preći na drugi način za rešavanje ovog problema.

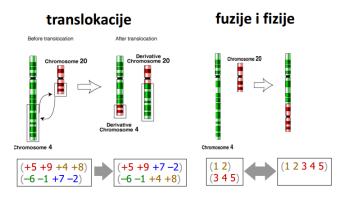
4 Preuređivanje u multihromozomalnim genomima

Umesto što posmatramo preuređivanje gena u okviru jednog hromozoma (hromozom X kod čoveka i miša), generalizujemo problem i posmatramo sve genome hromozoma.

U ovoj generalizaciji će biti više oblika preuređivanja blokova u genomu (do sada su bila samo obrtanja).

Problem je naizgled komplikovaniji, u nastavku će se ispostaviti da nije tako.

4.1 Translokacije, fuzije i fizije

Slika 22: Translokacije, fuzije i fizije

Za modeliranje translokacija posmatramo multihromozomalni genom sa k hromozoma kao permutaciju koja je podeljena na k delova.

Na primer, genom (+1 +2 +3 +4 +5 +6) (+7 +8 +9 +10 +11) je sastavljen od dva hromozoma (+1 +2 +3 +4 +5 +6) i (+7 +8 +9 +10 +11).

Translokacija razmenjuje segmente različitih hromozoma, npr, translokacija dva hromozoma (+ 1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6) (+ 7 + 8 + 9 + 10 + 11) može dovesti do sledeća 2 hromozoma (+ 1 + 2 + 3 + 4 + 9 + 10 + 11) (+ 7 + 8 + 5 + 6). Možemo zamišljati translokaciju kao prvo cepanje svakog od hromozoma (+ 1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6) (+ 7 + 8 + 9 + 10 + 11) na 2 dela, (+ 1 + 2 + 3 + 4) (+ 5 + 6) (+ 7 + 8) (+ 9 + 10 + 11), a zatim lepljenje rezultujućih segmenata u 2 nova hromozoma, (+ 1 + 2 + 3 + 4 + 9 + 10 + 11) (+ 7 + 8 + 5 + 6).

Preuređenja u multihromozomalnim genomima nisu ograničena na promene i translokacije. Ona takođe uključuju hromozomske fuzije, koje spajaju 2 hromozoma u 1, kao i fisije, koje dele 1 hromozom na 2 hromozoma.

Na primer, 2 hromozoma (+1+2+3+4+5+6) (+7+8+9+10+11) mogu biti fuzionisani (spojeni) u 1 hromozom (+1+2+3+4+5+6+7+8+9+10+11). Sledeća fisija ovog hromozoma moze dovesti do 2 hromozoma (+1+2+3+4) (+5+6+7+8+9+10+11).

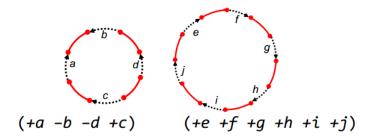
Pre pet miliona godina, ubrzo nakon razdvajanja čoveka i šimpanze, fuzija dva hromozoma (nazvana 2A i 2B) u jednom od naših predaka stvorila je ljudski hromozom 2 i smanjila broj hromozoma sa 24 na 23.

5 Problem rastojanja 2-prekida

5.1 Od linearnih do cirkularnih hromozoma

Sada se fokusiramo na jedan od hromozoma u multihromozomalnom genomu i razmotrimo transformacije promene kružnog hromozoma P = (+ a - b - c + d) u Q = (+ a - b - d + c).

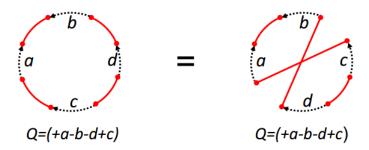
Uvodimo pojam crnih usmerenih i crvenih neusmerenih grana.

Slika 23: Hromozomi P i Q

Crne usmerene grane predstavljaju blokove sintenije. Crvene neusmerene grane povezuju susedne blokove sintenije.

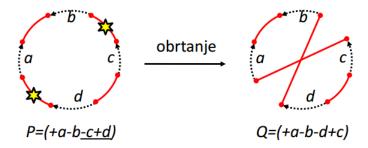
Možemo nacrtati Q na različite načine, zavisno od toga kako se odlučimo da uredimo crne grane. Slika 24 prikazuje dve takve ekvivalentne reprezentacije.

Slika 24: Ekvivalentne reprezentacije hromozoma Q

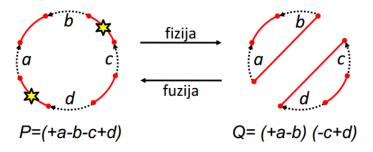
Iako je prvi crtež Q na slici njegova najprirodnija reprezentacija, koristićemo drugu reprezentaciju, jer su joj crne grane raspoređene kružno u potpuno istom redosledu kako se pojavljuju u prirodnoj reprezentaciji P = (+a -b -c +d).

Kao što je prikazano na slici 25, fiksiranje crnih grana omogućava nam da vizualizujemo efekat promena. Kao sto možemo videti, promena briše ("deli") dve crvene grane iz P (povezivanje b sa c i d sa a) i zamenjuje ih sa dve nove crvene grane (povezivanje b sa d i c sa a). Ova promena se naziva **obrtanje**.

Slika 25: Obrtanje

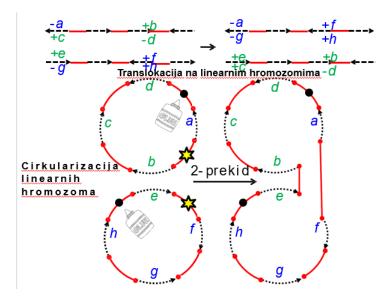
Slika 26 ilustruje fiziju P = (+ a - b - c + d) u Q = (+ a - b) (- c + d). Inverzna operacija fiziji odgovara fuziji dva hromozoma iz Q u hromozom P. Operacije fuzije i fizije, kao i promene, odgovaraju brisanju dve grane u jednom genomu i njihovim zamenjivanjem sa 2 nove grane u drugom genomu.

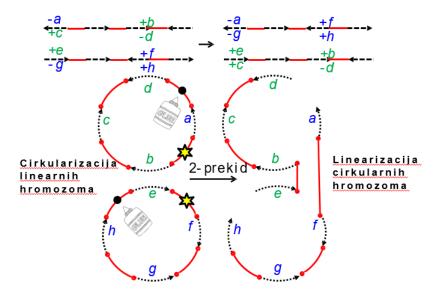
Slika 26: Fizija i fuzija

Translokacija koja uključuje dva linearna hromozoma takođe se može simulirati cirkularizacijom ovih hromozoma, a zatim zamenjivanjem dve crvene grane sa dve različite crvene grane, kao što je prikazano na slici 27. Zbog toga se mogu objediniti ova 4 različita tipa preuređenja. Svi oni se mogu posmatrati kao cepanje 2 crvene grane grafa genoma i zamena sa dve nove crvene grane na ista 4 cvora.

Iz tog razloga definišemo opštu operaciju na grafu genoma koja zamenjuje crvenu granu sa dve nove crvene grane pri čemu čvorovi ostaju isti i nazivamo je **2-prekid**.

Slika 27: 2-prekid

Slika 28: Objedivanje sva 4 preuredjenja

5.2 Rastojanje 2-prekida

Definicija 5. Rastojanje 2-prekida d(P,Q): Minimalni broj 2-prekida koji transformišu genom P u genom Q.

Definicija 6. Problem rastojanja 2-prekida: Naći rastojanje 2-prekida između dva genoma.

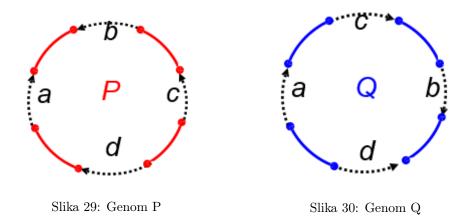
Ulaz. Dva genoma nad istim skupom blokova sintenije.

Izlaz. Rastojanje 2-prekida između ovih genoma.

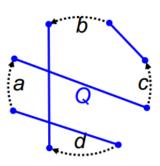
6 Grafovi prekidnih tačaka

Za izračunavanje rastojanja 2-prekida konstruisaćemo graf za upoređivanje dva genoma.

Posmatrajmo genome P i Q.

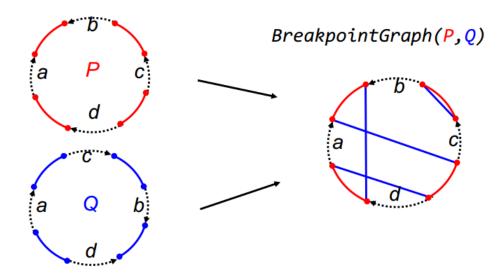

Genom Q mozemo predstaviti i na drugi nacin.

Slika 31: Drugačija reprezentacija genoma Q

Nadgradnjom genoma $\mathbf{P}$ i $\mathbf{Q}$ dobijamo $BreakpointGraph(\mathbf{P}, \mathbf{Q})$.

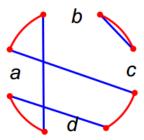
Slika 32: Nadgradnja genoma P i Q

Crvene i crne grane u grafu prekidnih tačaka formiraju genom P.

Plave i crne grane u grafu prekidnih tačaka formiraju genom Q.

Crvene i plave grane formiraju alternirajuće crveno-plave cikluse.

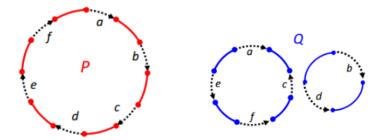
BreakpointGraph(P,Q)

Slika 33: Alternirajući crveno-plavi ciklusi

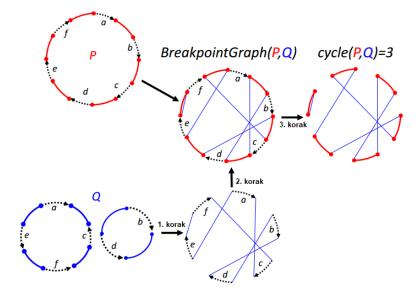
Koristimo oznaku **cycle(P, Q)**: broj alternirajućih crveno-plavih ciklusa.

Šta predstavlja cycle(P, Q)?

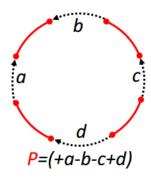
Slika 34: Grafovi genoma P i Q

- 1. korak: Poređamo crne grane genoma Q u isti redosled kao u genomu P
- 2. korak: Nadgradnja genoma P i Q u jedan
- 3. korak: Uklanjanje crnih grana

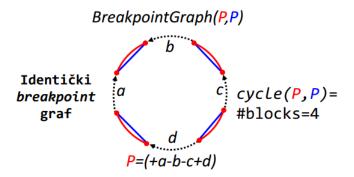
Slika 35: cycle(P,Q)

Za dato P, koje Q maksimizuje cycle(P, Q)?

Slika 36: Genom P

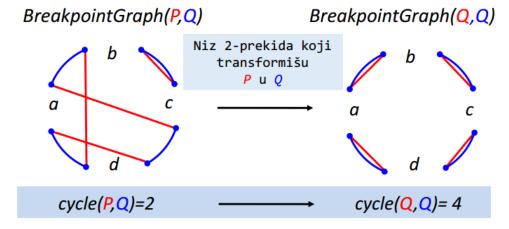
U slučaju da P i Q imaju isti broj blokova sintenije, označimo taj broj sa **Blocks(P, Q**. Ako su P i Q identični, njihov graf prekidnih tačaka se sastoji od Blocks(P, Q) ciklusa dužine 2 od kojih svaki sadrži jednu crvenu i jednu plavu granu. Cikluse dužine 2 nazivamo **identičkim ciklusima**, a graf prekidnih tačaka formiran na osnovu identičkih genoma nazivamo **identičkim grafom prekidnih** tačaka.

Slika 37: Identički graf prekidnih tačaka

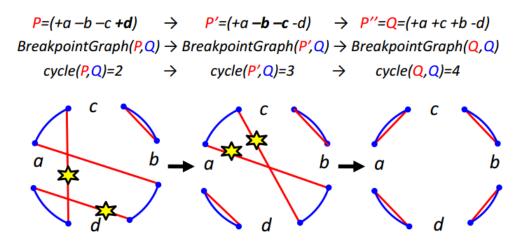
Preuređenje genoma utiče na crveno-plave cikluse.

Svaka transformacija $P \to Q$ odgovara transformaciji:

Slika 38: Trasnformacija $P \to Q$

Preuređenja genoma takođe utiču i na cycle(P, Q):

Slika 39: Uticaj preuređenja na cycle(P,Q)

7 Teorema o rastojanju 2-prekida

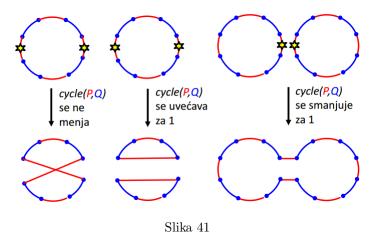
Posmatramo problem sortiranja po 2-prekidima:

$$\begin{array}{c} \text{2-prekidi} \\ P \to ... \to \mathbb{Q} \\ \\ \textit{BreakpointGraph}(P,\mathbb{Q}) \to ... \to \textit{BreakpointGraph}(\mathbb{Q},\mathbb{Q}) \\ \\ \textit{cycle}(P,\mathbb{Q}) \to ... \to \textit{cycle}(\mathbb{Q},\mathbb{Q}) = \textit{blocks}(\mathbb{Q},\mathbb{Q}) \\ \\ \textit{blocks}(P,\mathbb{Q}) - \text{broj blokova koji učestvuje u izgradnji P i Q} \end{array}$$

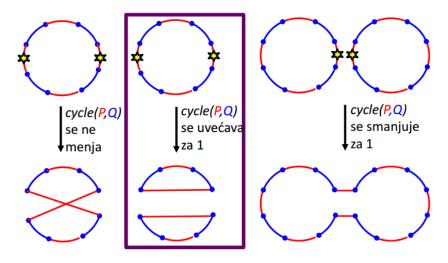
broj crveno-plavih ciklusa se uvećava za blocks(P,Q) - cycle(P,Q)

Slika 40: Sortiranje po 2-prekidima

Koliko može svaki 2-prekid da doprinese ovom uvećanju? 2-prekid može izmeniti cycle(P, Q) za 1.

Postoji 2-prekid povecanje velicine cycle(P, Q) za 1

Slika 42

Teorema o rastojanju 2-prekida

- Svaki 2-prekid povećava broj ciklusa najviše za 1
- Za svaki 2-prekid postoji povećanje broja ciklusa za tačno 1
- Svako sortiranje po 2-prekidima mora povećati broj ciklusa za blocks(P,Q) cycle(P,Q)
- 2-prekid rastojanje između genoma P i Q:

$$d(P,Q) = blocks(P,Q) - cycle(P,Q)$$

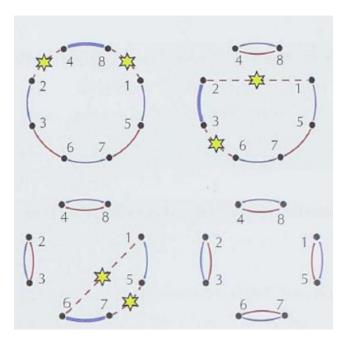
Rastojanje 2-prekida između genoma čoveka i miša

- Genomi čoveka i miša se mogu rastaviti na 280 blokova sintenije (dužine bar pola miliona nukleotida)
- Graf prekidnih tačaka nad ovim blokovima ima ukupno 35 ciklusa
- Na osnovu teoreme o rastojanju 2-prekida:

$$d(H, M) = blocks(H, M) - cycle(H, M) = 280 - 35 = 245$$

- Postoje različite verzije scenarija sa 245 koraka.
- Pravi evolutivni scenario je možda imao i više od 245 koraka.

${\bf Shortest\ rearrangement\ scenario}$

Slika 43: Shortest rearrangement scenario

ShortestRearrangementScenario(P, Q) output P

 $RedEdges \leftarrow ColoredEdges(P)$ $BlueEdges \leftarrow ColoredEdges(Q)$

 $BreakpointGraph \leftarrow$ the graph formed by RedEdges and BlueEdges while BreakpointGraph has a non-trivial cycle Cycle

- (j, i')
—an arbitary edge from BlueEdges in a nontrivial red-blue cycle
- (i, j) $\leftarrow\!$ an edge from RedEdges originating at node j
- (i', j') ←an edge from RedEdges originating at node i'

 $\label{eq:red_edges} \operatorname{RedEdges} \text{ with } \operatorname{edges}(i,\,j) \text{ and } (i',\,j') \text{ removed}$

RedEdges $\leftarrow$ RedEdges with edges(j, i') and (j', i) added

BreakpointGraph←the graph formed by RedEdges and BlueEgdes

 $P \leftarrow 2\text{-BreakOnGenome}(P, i, i', j, j')$ output P

2 - BreakOnGenome(P, i, i', j, j') - uklanja grane (i, i') i dodaje grane (i, j) i (i', j') (genom predstavljen grafom prekidnih tacaka)

8 Zadaci sa vezbi

8.1 ChromosomeToCycle

```
def chromosome_to_cycle(chromosome):
   nodes = [0 for i in range(2*len(chromosome))]
    #gde je -1 u knjizi u algoritmu, pisemo -2
   for j in range(len(chromosome)):
        i = chromosome[j]
        if i > 0:
            #dodajemo cvorove
            nodes[2*j - 1] = 2*i -1
            nodes[2*j] = 2*i
        else:
            nodes[2*j - 1] = -2*i
            nodes[2*i] = -2*i -1
   return nodes
def main():
   print(chromosome_to_cycle([1, -2, -3, 4]))
if __name__ == "__main__":
   main()
   CycleToChromosome
def cycle_to_chromosome(nodes):
    chromosomes = [0 for i in range(len(nodes)//2)]
    for j in range(len(nodes)//2):
        if nodes[2*j] < nodes[2*j + 1]:
            chromosomes[j] = nodes[2*j +1] // 2
        else:
            chromosomes[j] = -nodes[2*j] // 2
```

```
return chromosomes
def main():
    print(cycle_to_chromosome([1,2, 4, 3, 5, 6, 7,8]))
if __name__ == "__main__":
    main()
8.3 GreedySorting
def find(P, start, n):
    for i in range(start, len(P)):
        if P[i] == n or P[i] == -n:
            return i
def reversal(P, start, stop):
    rev = [-i for i in P[start:stop+1]]
    rev.reverse()
    P[start:stop+1] = rev
    return P
def greedy_sorting(P):
    approx_reversal_distance = 0
    print(P)
    for k in range(len(P)):
        if P[k] != k+1: #jer brojimo od 1
            i = find(P, k, k+1)
            P = reversal(P, k, i) #apply red iz
   \hookrightarrow algoritma
            approx_reversal_distance += 1
            print(P)
            if P[k] < 0:
                P[k] = -P[k]
                approx_reversal_distance += 1
```

```
print(P)
    return approx_reversal_distance
def main():
   \# P = [+1, -7, +6, -10, +9, -8, +2, -11, -3, +5, +4]
   \# P = [+6, -7, +1, -10, +9, -8, +2, -11, -3, +5, +4]
   P = [-2, -5, +3, -4, +1]
    print(greedy_sorting(P))
if __name__ == "__main__":
    main()
8.4 ShortestRearrangementScenario
def cycle_to_chromosome(nodes):
    chromosomes = [0 for i in range(len(nodes)//2)]
    for j in range(len(nodes)//2):
        if nodes[2*j] < nodes[2*j + 1]:
            chromosomes[j] = nodes[2*j +1] // 2
        else:
            chromosomes[j] = -nodes[2*j] // 2
    return chromosomes
def cycle_to_chromosome(nodes):
    chromosomes = [0 for i in range(len(nodes)//2)]
    for j in range(len(nodes)//2):
        if nodes[2*j] < nodes[2*j + 1]:
            chromosomes[j] = nodes[2*j +1] // 2
        else:
            chromosomes[j] = -nodes[2*j] // 2
    return chromosomes
```

```
def color_edges(P):
    edges = {}
    for chrom in P:
        nodes = chromosome_to_cycle(chrom)
        for j in range(len(chrom)):
            edges [nodes[2*j - 1]] = nodes[2*j]
            edges[nodes[2*j]] = nodes[2*j -1]
    return edges
def graph_to_genom(genome_graph):
    P = []
    for nodes in genome_graph:
        chromosome = cycle_to_chromosome(nodes)
        P.append(chromosome)
    return P
def main():
    print(color_edges([[1,-2,-3,4]]))
if __name__ == "__main__":
    main()
```